

Vergaderjaar 2013–2014

33 847

Wijziging van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen en het Belastingplan 2014

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN

Inleiding

Nederland staat, mede in het licht van de vergrijzing en ook de crises van de afgelopen jaren, voor de uitdaging de financiële houdbaarheid van het pensioenstelsel te verbeteren. Het kabinet heeft daartoe onder meer de wetsvoorstellen Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen en Wet pensioenaanvullingsregelingen¹ ingediend. Deze wetsvoorstellen zijn gericht op aanpassing en aanvulling van het Witteveenkader. Het Witteveenkader begrenst de omkeerregel voor pensioen (aanspraak vrijgesteld, uitkering belast). Deze wetsvoorstellen zijn in de Eerste Kamer aangehouden voor nader beraad.

Het kabinet heeft constructief overleg gevoerd met de fracties van D66, ChristenUnie en SGP over de hervorming van de fiscale behandeling van pensioenen. Naar aanleiding van dat overleg heeft het kabinet op 18 december 2013 een brief aan de Tweede Kamer verzonden met wijzigingsvoorstellen, die betrekking hebben op de opbouw- en premiepercentages voor de fiscale behandeling van pensioenen, de waarborgen voor een daadwerkelijke daling van de pensioenpremies en de versterking van de mogelijkheid voor zelfstandigen zonder personeel om een pensioen op te bouwen.²

In de hiervoor genoemde brief is aangegeven dat zo spoedig mogelijk een novelle waarin de aanpassing van het Witteveenkader en de introductie van de extra premiewaarborgen worden geregeld, aanhangig zal worden

¹ Het bij koninklijke boodschap van 15 april 2013 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001, de Wet op de loonbelasting 1964, de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Invoerings- en aanpassingswet Pensioenwet in verband met de aanpassing van het fiscale kader voor oudedagsvoorzieningen (Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (Kamerstukken 33 610) en het bij koninklijke boodschap van 21 juni 2013 ingediende voorstel van wet tot invoering van pensioen- en lijfrente-excedentregelingen (Wet pensioenaanvullingsregelingen) (Kamerstukken 33 672).

² Kamerstukken II 2013/14, 32 043, nr. 188.

gemaakt bij de Tweede Kamer. Deze novelle is de uitwerking van bovengenoemde afspraak.

Aanpassing Witteveenkader

In deze novelle wordt geregeld dat voor iedereen met een inkomen onder de aftoppingsgrens van € 100.000 het maximumopbouwpercentage per dienstjaar 1,875% voor pensioen op basis van het middelloon wordt. Voor pensioen op basis van het eindloon wordt dit 1,657%. Een soortgelijke aanpassing wordt doorgevoerd voor beschikbarepremieregelingen. De maximumopbouw voor het partnerpensioen en het wezenpensioen wordt overeenkomstig aangepast. Zoals gebruikelijk worden ook de fiscale oudedagsreserve en het lijfrentekader in de derde pijler aangepast in lijn met de aanpassingen in de tweede pijler.

Over het deel van het inkomen boven de aftoppingsgrens van € 100.000 wordt een nieuwe spaarmogelijkheid op vrijwillige basis geïntroduceerd. Daarbij is het mogelijk om als groep deelnemers een collectiviteitskorting te regelen (al dan niet bij een door de groep deelnemers zelf opgerichte aanbieder van nettolijfrenten). Voor inkomen vanaf € 100.000 kan via een nettolijfrente een oudedagsvoorziening worden opgebouwd die grosso modo overeenkomt met een jaarlijkse brutopensioenopbouw van 1,875% van het gemiddeld verdiende arbeidsinkomen. De premie of inleg wordt betaald uit het netto-inkomen. Hierover is reeds belasting geheven. De waarde van een aanspraak op een nettolijfrente vormt vrijgesteld vermogen in box 3. Ook wordt de uit die aanspraak voortvloeiende uitkering niet belast in box 1.

Introductie premiewaarborgen

Een verlaging van de pensioenopbouw heeft tot gevolg dat de kosten van die opbouw in beginsel evenredig dalen. De pensioenpremie kan – bovenop de kostendeckende premie – ook componenten bevatten als een herstelopslag (in het kader van een herstelplan), een opslag voor de opbouw van extra vermogen en een premie voor de financiering van indexatie. Het is ongewenst als de verlaging van de kostendeckende premie voor nieuwe pensioenopbouw aanleiding zou zijn om de andere premiecomponenten te verhogen. Een verlaging van de feitelijke pensioenpremies is van belang vanuit het oogpunt van intergenerationeel evenwicht. Uit de CPB notitie «Generatie-effecten versobering pensioenopbouw» blijkt dat de generatie-effecten van de beoogde beperking van de pensioenopbouw verwaarloosbaar zijn als dit gepaard gaat met een actuariael neutrale verlaging van de pensioenpremies. Het generatie-effect van de premiedaling compenseert in dat geval het effect van de latere lagere pensioenen.³ Als de pensioenpremies niet of aanzienlijk minder dan actuariael neutraal worden verlaagd, is dat nadelig voor jongere generaties, die voor hun lagere pensioenopbouw een te hoge premie moeten betalen. Dat effect is nog sterker als het premiesurplus zou worden aangewend voor indexatie van bestaande pensioenen en aanspraken.

Daarnaast heeft een daling van de pensioenpremies positieve effecten voor de economie. Lagere pensioenpremies werken door in een hoger loon. De pensioenpremie bestaat uit een werkgeversdeel en een werknemersdeel. Een daling van het werknemersdeel van de pensioenpremie leidt direct tot een hoger nettoloon. Een daling van het werkgeversdeel van de pensioenpremie zal tot een hoger brutoloon leiden, ervan uitgaande dat de totale loonruimte gelijk blijft. Mocht de daling van de pensioenpremie toch niet (volledig) tot een hoger bruto loon leiden, dan zal sprake zijn van een verlaging van de loonkosten. Deze verlaging van

³ Bijlage bij Kamerstukken II 2012/13, 33 610, nr. 3.

de loonkosten leidt tot een verbetering van de concurrentiepositie van Nederland, tot meer export en tot meer werkgelegenheid. Op termijn zal dit naar verwachting ook leiden tot een stijging van de brutolonen. Een hoger loon is gunstig voor de koopkracht van huishoudens. Hierdoor ontstaat meer vrijheid om extra te consumeren, dan wel te sparen of af te lossen. Dit laatste leidt tot balansversterking, hetgeen de crisisbestendigheid van de Nederlandse economie versterkt. Tot slot kan een verlaging van de pensioenambitie fors bijdragen aan het gezond maken van de overheidsfinanciën. Hoge pensioenpremies hebben geleid tot een toename van de kosten van de fiscale facilitering van aanvullend pensioen. Onder toepassing van de omkeerregel zijn pensioenpremies namelijk fiscaal aftrekbaar en zijn pensioenaanspraken niet belast. Bovendien is opgebouwd pensioenvermogen vrijgesteld van heffing in box 3 van de Wet inkomstenbelasting 2001.

Om te bevorderen dat een beperking van de pensioenopbouw daadwerkelijk gepaard gaat met een verlaging van de pensioenpremies, heeft het kabinet een aanpak langs drie sporen ontwikkeld. De nieuwe informatieverplichtingen voor pensioenfondsen die met deze novelle worden voorgesteld, ondersteunen deze aanpak. Pensioenfondsen worden met dit voorstel verplicht hun verantwoordingsorgaan, De Nederlandsche Bank (DNB), en hun deelnemers te informeren over de samenstelling van de (feitelijke) pensioenpremie en de hoogte van de componenten waaruit deze premie is opgebouwd. Voorafgaand aan de vaststelling van de pensioenpremie moeten de fondsen deze informatie opnemen in de adviesaanvraag aan het verantwoordingsorgaan.⁴ Nadat de pensioenpremie is vastgesteld, moeten de fondsen de informatie over de samenstelling van de pensioenpremie en de hoogte van de premiecomponenten opnemen in de actuariële en bedrijfstechnische nota⁵, alsmede in de jaarrekening en het jaarverslag⁶. Hieronder worden de drie sporen nader uiteengezet.

Versterking interne governance

Het eerste spoor behelst een versterking van de interne governance binnen pensioenfondsen. Het fondsbestuur wordt verplicht een voorgenomen besluit tot vaststelling van de pensioenpremie voor advies voor te leggen aan het verantwoordingsorgaan.⁷ In de adviesaanvraag moet het bestuur duidelijk maken uit welke componenten de pensioenpremie is samengesteld en hoe hoog de bijdrage van die componenten aan de totale premie is. Het pensioenfondsbestuur legt langs deze weg verantwoording af over beleidsmatige keuzes met betrekking tot de samenstelling en de hoogte van de pensioenpremie. De informatie over de opbouw van de pensioenpremie, die het fondsbestuur in de adviesaanvraag moet verstrekken, stelt het verantwoordingsorgaan in staat zich een oordeel te vormen over de belangenafweging door het fondsbestuur. Als het verantwoordingsorgaan deze belangenafweging niet onderschrijft, kan men het fondsbestuur adviseren het voorgenomen premiebesluit aan te passen.

Als het fondsbestuur dit advies niet overneemt, kan het verantwoordingsorgaan bij een ondernemingspensioenfonds of een bedrijfstakpensioenfonds beroep instellen bij de ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam. Het gerechtshof kan het pensioenfonds verplichten een andere pensioenpremie vast te stellen. Een dergelijke gang van zaken

⁴ Wijziging van de artikelen 115a en 115c van de Pensioenwet en artikel 110e Wet verplichte beroepspensioenregeling.

⁵ Wijziging van de artikelen 145 Pensioenwet en artikel 140 Wet verplichte beroepspensioenregeling.

⁶ De artikelen 130a Pensioenwet en artikel 125a Wet verplichte beroepspensioenregeling.

⁷ Bij een pensioenfonds met een onafhankelijk bestuur: het belanghebbendenorgaan.

levert voor de betrokken werkgever(s) onzekerheid op over de hoogte van de pensioenpremie, dus over de arbeidskosten. Voor werknemers is in dat geval onzeker wat hun (netto) loon is. Te verwachten is dat het fondsbestuur deze onzekerheden zal willen vermijden door zo snel mogelijk overeenstemming te bereiken met het verantwoordingsorgaan.

Versterking toezicht op evenwichtige belangenbehartiging en aanscherping sancties

Het tweede spoor betreft een versterking van het toezicht op evenwichtige belangenbehartiging door DNB. De hierboven genoemde nieuwe informatieverplichtingen met betrekking tot de samenstelling van de pensioenpremie en de hoogte van de premiecomponenten stellen DNB in staat te toetsen of het premiebesluit op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen en of de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden en verschillende generaties hierbij op evenwichtige wijze zijn behartigd. Een vergelijkbare vorm van toezicht past DNB al toe bij het toetsen van de generatie-effecten van een voorgenomen nominale verlaging van de pensioenrechten en pensioenaanspraken.

DNB heeft een toets ontwikkeld waarmee kan worden vastgesteld of de belangen van verschillende generaties bij het premiebesluit evenwichtig zijn afgewogen. Met behulp van deze toets kan DNB eenvoudig een indruk krijgen van de generatie-effecten. De toets ziet enerzijds op de totstandkoming van het premiebesluit en anderzijds op de uitkomst. Als de premie die een pensioenfonds feitelijk in rekening brengt, meer bedraagt dan de kostendeckende premie, kan dit aanleiding zijn voor een vermoeden dat de betrokken belangen niet evenwichtig zijn afgewogen. DNB zal het pensioenfonds in dat geval verzoeken uit te leggen dat de bij het premiebesluit betrokken belangen op evenwichtige wijze zijn afgewogen. Als een bevredigende uitleg achterwege blijft, kan DNB het fonds bewegen om zijn premiebesluit te herzien. Indien nodig kan DNB het pensioenfonds een aanwijzing geven of – in het uiterste geval – een boete opleggen.

De maximale bestuurlijke boete zal worden verhoogd van € 10.000 naar € 1 miljoen. Hiervoor zal het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling worden aangepast.⁸

Aanscherping voorwaarde voor toekennen indexatie

Als derde spoor wordt de bevoegdheid van pensioenfonds om pensioenrechten en de -aanspraken te indexeren, nader geclausuleerd. Daarbij is het uitgangspunt dat de indexatie die een pensioenfonds mag toekennen, wordt gemaximeerd aan de hand van het beschikbare eigen vermogen (boven het minimaal vereiste eigen vermogen). De indexatie mag niet meer bedragen dan naar verwachting – op basis van dat beschikbare eigen vermogen – in de toekomst jaarlijks kan worden toegekend. Deze maatregel voorkomt dat pensioenfonds de huidige pensioenen en aanspraken indexeren, terwijl onzeker is of jongere generaties in vergelijkbare mate van toekomstige indexaties kunnen profiteren. Voorstellen op dit punt zullen zo spoedig mogelijk bij de Tweede Kamer worden ingediend.

Kostentransparantie

Dit voorstel verplicht pensioenfonds in hun jaarverslag te rapporteren over de in het verslagjaar gemaakte beheerskosten. Het voorstel heeft tot doel deelnemers, gepensioneerden en andere belanghebbenden adequaat

⁸ Aanpassing boetecategorie in artikel 51a van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling.

en op uniforme en inzichtelijke wijze te informeren over (de ontwikkeling van) de beheerskosten van hun pensioenfondsen. Het fondsbestuur legt hiermee verantwoording af over de gemaakte kosten. Via het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan kunnen belanghebbenden het fondsbestuur verzoeken de omvang of de ontwikkeling van de beheerskosten te verklaren.

De uitwerking van deze verplichting vindt plaats middels een algemene maatregel van bestuur. Hierin wordt meer specifiek geregeld welke kosten de pensioenfondsen in hun jaarverslag moeten opnemen en hoe deze moeten worden gepresenteerd. Bij de uitwerking wordt aangesloten bij de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Deze aanbevelingen onderscheiden drie kostencategorieën, de kosten van het administratieve pensioenbeheer, de kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten. Voor wat betreft de kosten van het administratieve pensioenbeheer dient een fonds het totale bedrag te rapporteren, alsmede in euro's per deelnemer (inclusief pensioengerechtigden).

De kosten van het vermogensbeheer worden gerapporteerd als totaal en als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. De transactiekosten betreffen alle kosten verbonden aan de aankoop en verkoop van vermogenstitels. Deze worden eveneens gepubliceerd als totaalbedrag en als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

Veel vermogensbeheerders verstrekken hun opdrachtgevers, waaronder pensioenfondsen, geen aparte opgave van transactiekosten, maar verwerken deze in het netto beleggingsrendement. In de jaarstaten voor DNB mogen pensioenfondsen daarom volstaan met een onderbouwde schatting van de transactiekosten. Deze schatting mag het fonds ook gebruiken voor de publicatie in het jaarverslag.

Op dit moment bestaat er geen verplichting voor pensioenfondsen om hun beheerskosten in de openbaarheid te brengen. Wel moeten de uitvoeringskosten en de kosten van het vermogensbeheer in de jaarstaten aan De Nederlandsche Bank (DNB) worden gerapporteerd. Deze rapportage is niet openbaar, dus niet inzichtelijk voor belanghebbenden. Daarnaast dienen de pensioenfondsen de beheerskosten in hun jaarrekening te verwerken (de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht). De jaarrekening wordt openbaar gemaakt, maar levert niet de gewenste mate van inzicht op, onder meer omdat de fondsen in de jaarrekening de kosten van het vermogensbeheer moeten salderen met de beleggingsopbrengsten.

Verwachte effecten

Bovengenoemde aanpak biedt waarborgen voor een evenwichtige verlaging van de pensioenpremies, in lijn met de beperking van de kosten voor nieuwe pensioenopbouw. De beoogde budgettaire doelstelling wordt hiermee zeker gesteld. Onevenwichtige generatie-effecten worden voorkomen.

DNB acht de toets op generatie-effecten effectief en uitvoerbaar. De toets vertoont gelijkenis met de toets die DNB al toepast bij een besluit om de pensioenen en de pensioenaanspraken nominaal te verlagen. Die toets biedt in de praktijk een goed handvat voor de beoordeling van de evenwichtigheid van dergelijke besluiten.

Het effect van de nieuwe informatieverplichtingen op de administratieve lasten van pensioenfondsen is verwaarloosbaar. De fondsen hoeven hiervoor geen nieuwe informatie te genereren. Wel moet reeds beschikbare informatie worden gedeeld met het verantwoordingsorgaan en – via de jaarstukken – met alle belanghebbenden.

Het effect van de gezamenlijke maatregelen op de hoogte van de pensioenpremies zal in 2015 worden geëvalueerd. De uitkomsten van deze evaluatie kunnen naar verwachting vóór Prinsjesdag 2015 aan beide Kamers worden aangeboden.

Administratieve lasten en nalevingskosten introductie premiewaarborgen

Het effect van de premiewaarborgen op de nalevingskosten en de administratieve lasten van pensioenfondsen is verwaarloosbaar. De informatie die nodig is om aan de nieuwe verplichtingen te voldoen, is bij de fondsen al beschikbaar. De fondsen moeten deze informatie wel breder beschikbaar stellen, namelijk aan het verantwoordingsorgaan, de toezichthouder en – via de jaarstukken – aan belanghebbenden. Deze informatievoorziening past grotendeels binnen processen die pensioenfondsen reeds toepassen (het overleg met het verantwoordingsorgaan, de jaarstaten, de jaarrekening en het jaarverslag).

Verankering premiewaarborgen

In totaal worden negen premiewaarborgen geïntroduceerd. De verplichtingen om de premieopbouw voor advies voor te leggen aan het verantwoordingsorgaan en om deze te vermelden in de jaarrekening, worden met deze novelle geïntroduceerd, evenals de publicatie van de beheerskosten in het jaarverslag en de wettelijke grondslag voor de sanctie wegens een onevenwichtige premiestelling. De verhoging van de sanctie zelf vergt aanpassing van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De verplichting om evenwichtig te communiceren is opgenomen in de consulatieversie van het wetsvoorstel pensioencommunicatie. De voorwaarden voor toekomstbestendig indexeren zijn opgenomen in het voorontwerp van de Wet herziening FTK.

De mogelijkheid voor DNB om een generatie-evenwichtstoets toe te passen op pensioenpremies is gebaseerd op bestaande wetgeving, met name artikel 105, tweede lid van de Pensioenwet.

Het onderzoek dat DNB in 2015 zal verrichten naar de evenwichtigheid van de pensioenpremies en de inzet van het kabinet op een versobering van de pensioenpremie van het ABP, in overeenstemming met de (verwachte) versobering van de pensioenregeling, betreffen toegezegde acties die geen wetgeving vergen.

Budgettaire effecten

De aanpassing van de opbouw- en premiepercentages brengt een budgettaire derving met zich mee ten opzichte van de geraamde opbrengst van het wetsvoorstel Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioenen en maximering pensioengevend inkomen. Dit komt omdat de pensioenopbouw die fiscaal gefaciliteerd is via de omkeerregel, in dit nieuwe voorstel hoger is. Ook de nettolijfrente kent een budgettaire derving omdat met deze spaarfaciliteit een vrijstelling in box 3 gemoeid is.

De dekking voor deze maatregelen wordt onder andere gevonden door het wetsvoorstel Wet pensioenaanvullingsregelingen in te trekken. De met dit wetsvoorstel gemoeide middelen vallen dan vrij. Daarnaast wordt de leeftijdsgrens van de mobiliteitsbonus voor uitkeringsgerechtigden verhoogd van 50 jaar naar 56 jaar (premierekorting). Dat past bij de gestegen arbeidsparticipatie in de leeftijdscategorie van 50 tot 55 jaar. Hierbij worden bestaande rechten gerespecteerd. Daarnaast wordt dekking gevonden door inzet van een deel van de middelen die bestemd waren voor lastenverlichting voor bedrijven. Bij het aanvullend pakket (Miljoenennota 2014) en de Begrotingsafspraken 2014 is er budget vrijgemaakt voor verlaging van de Awf-premie; een deel van dit budget wordt ingezet. De overige dekkingsmaatregelen worden in een later stadium uitgewerkt. In dat kader wordt opgemerkt dat het afschaffen van de btw-koepelvrijstelling voor pensioenuitvoering zal plaatsvinden door

aanpassing van het Uitvoeringsbesluit omzetbelasting 1968 zodat per 1 januari 2015 pensioenuitvoering van de koepelvrijstelling wordt uitgezonderd. Met deze aankondiging wordt beoogd de sector voldoende tijd te geven voor aanpassingen in de bedrijfsvoering. De mogelijkheid om derdepijlerpensioen bij arbeidsongeschiktheid op te nemen wordt opgenomen in het wetsvoorstel waarin de maatregelen voor de versterking van de pensioenopbouw van zzp'ers worden uitgewerkt.

Onderstaande tabel laat de budgettaire gevolgen zien (bedragen zijn in miljoenen euro's):

-/- is EMU-saldoverbeterend	2015	2016	2017	Struc
Voorstel	338	567	682	469
Aanpassing opbouw- en premiepercentages	340	565	675	340
Nettolijfrente (box 3-vrijstelling)	6	11	17	145
3e pijlerpensioen opnemen bij arbeidsongeschiktheid	- 8	- 9	- 10	- 16
Dekking	- 338	- 567	- 682	- 469
Intrekken wetsvoorstel Wet pensioenaanvullingsregelingen (reservering sociaal akkoord)	- 20	- 40	- 50	- 250
Btw-koepelvrijstelling pensioenuitvoering afschaffen	- 110	- 110	- 110	- 110
Verhogen leeftijdsgrens mobiliteitsbonus	- 97	- 179	- 264	- 339
Aanpassing lastenverlichting werkgevers	- 111	- 238	- 258	- 258
Terugsluis lastenverlichting				488

Op lange termijn is sprake van een overdekking van € 488 miljoen, die wordt teruggesluisd in de vorm van lastenverlichting.

Uitvoeringskosten Belastingdienst en administratieve lasten

Door het intrekken van het wetsvoorstel Wet pensioenaanvullingsregelingen nemen de uitvoeringskosten van de Belastingdienst structureel met € 0,55 miljoen af. De uitvoering van de nettolijfrente is namelijk eenvoudiger dan de 8 in genoemd wetsvoorstel opgenomen excidentregelingen. De Belastingdienst zal van aanbieders van nettolijfrenten een nieuwe gegevensstroom krijgen. De Belastingdienst zal de diverse regelingen die aanbieders van nettolijfrenten kunnen aanbieden toetsen aan de gestelde kaders. Dit kost de eerste twee jaar 3 fte, structureel 1 fte. In de handhavingssfeer zullen «uitworpen» plaatsvinden die kunnen leiden tot een signaal richting aanbieders van nettolijfrenten en belastingplichtigen dat de hoogte van door de betreffende belastingplichtige gespaarde bedragen niet meer aan de voorwaarden voldoet. Hiervoor zijn vanaf 2015 7 fte nodig.

De toename van de administratieve lasten voor bedrijven zal aanmerkelijk minder zijn dan de toename die zou voortvloeien uit het wetsvoorstel Wet pensioenaanvullingsregelingen dat wordt ingetrokken. De toename betreft primair de administratieve lasten bij uitvoerders/aanbieders van nettolijfrentecontracten die verband houden met de renseignering van relevante gegevens aan de Belastingdienst. Bij de aanpassing van artikel 22 van het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001 waarin de renseigneringplicht voor deze situatie zal worden geregeld, zal worden ingegaan op de daarmee gemoede kosten.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel I, onderdelen A, onder 1, 2, 4, 5 en 6, en B, onder 2 tot en met 9 (artikel I, onderdelen B en C, en artikel III, onderdelen B tot en met E, van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikelen 3.68 en 3.127 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en artikelen 18a, 18, 18c en 18e van de Wet op de loonbelasting 1964)

Indien het bij koninklijke boodschap van 15 april 2013 ingediende voorstel van wet houdende wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001, de Wet op de loonbelasting 1964, de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Invoerings- en aanpassingswet Pensioenwet in verband met de aanpassing van het fiscale kader voor oudedagsvoorzieningen (Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (Kamerstukken 33 610) tot wet wordt verheven, worden de in die wet (hierna: Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) opgenomen opbouw- en premiepercentages aangepast. Uitgangspunt voor die aanpassingen is een ophoging van het opbouwpercentage voor middelloonregelingen in de tweede pijler naar 1,875% per jaar. Met dit opbouwpercentage wordt een pensioen gefaciliteerd dat na 40 jaar opbouw uitkomt op 75% van het gemiddelde loon (actuariële herrekeningen in verband met een hogere pensioenrichtleeftijd buiten beschouwing gelaten). Het opbouwpercentage van 1,875% sluit aan bij de verhoging van de pensioenrichtleeftijd die sinds de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling (Wet VPL) uit 2005 is doorgevoerd. Vóór de Wet VPL gold een opbouwperiode van 35 jaar en een pensioenrichtleeftijd van 60 jaar. Met het destijds geldende maximumopbouwpercentage van 2,25% middelloon (2% eindloon) kon een pensioen worden behaald van 78,75% middelloon (70% eindloon). Bij de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd (Wet VAP) is de pensioenrichtleeftijd per 1 januari 2014 verhoogd naar 67 jaar. Uitgaande van 42 jaar pensioenopbouw kan bij een maximumopbouwpercentage van 1,875% dan net als voorheen op de pensioenrichtleeftijd een pensioen worden gerealiseerd van 78,75% van het middelloon. Ook het deelnemingsjarenpensioen wordt aangepast aan het uitgangspunt van een pensioen van 75% van het gemiddelde loon.

Bij de aanpassing van de opbouwpercentages in hoofdstuk IIB van de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964) is gekozen voor een afronding op drie cijfers achter de komma. Hiermee wordt mede bewerkstelligd dat de verhouding tussen de maxima van de verschillende pensioenvormen (ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen) zo veel mogelijk behouden blijft.

Artikel I, onderdeel A, onder 3 en 8 (artikel I, onderdelen Ba en E, van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikel 3.100 en afdeling 5.3A van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Om het mogelijk te maken om ook fiscaal gefaciliteerd een oudedagsvoorziening op te bouwen voor het inkomensgedeelte boven de aftoppingsgrens van € 100.000 (2015) wordt een «nettolijfrente» geïntroduceerd. Hiermee is het mogelijk om op vrijwillige basis een oudedagsvoorziening op te bouwen waarbij de premies niet aftrekbaar zijn in box 1, de opgebouwde aanspraak is vrijgesteld van box 3 en de uitkeringen niet zijn belast in box 1. Bij de nettolijfrente geldt met andere woorden dat uitkeringen in de nettosfeer worden gedaan.

De bepalingen over nettolijfrenten worden opgenomen in de in hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001 in te voegen afdeling 5A. Daarbij volgt uit het daarin op te nemen artikel 5.16 van de Wet IB 2001 dat het gaat om een lijfrente als bedoeld in artikel 3.125 van de Wet IB 2001, respectievelijk om een lijfrentespaarrekening of lijfrentenbeleggingsrecht als bedoeld in artikel 3.126a van de Wet IB 2001, waarbij de verschuldigde premie voldoet aan de voorwaarden die zijn beschreven in artikel 5.16, derde lid, van de Wet IB 2001 en waarbij geldt dat het opbouwen van de nettolijfrente voor de belastingplichtige vrijwillig moet zijn. Deze voorwaarden brengen onder meer tot uitdrukking dat het gaat om een regeling waarbij de keuze om al dan niet een dergelijke nettolijfrente op te bouwen een vrijwillige aangelegenheid is van de belastingplichtige. Conform het staande beleid zal de deelname aan een nettolijfrente ook niet algemeen verbindend worden verklaard, omdat dit niet in overeenstemming is met de bedoeling van de regeling.

Verder moet in de overeenkomst met de aanbieder, bedoeld in artikel 5.16a, zijn opgenomen dat het een nettolijfrente betreft.

De voorwaarden ten aanzien van de premie brengen onder meer tot uitdrukking dat het gaat om een premie die op de belastingplichtige heeft gedrukt en die niet geheel of gedeeltelijk in aanmerking is genomen als uitgave voor inkomensvoorzieningen. De voorwaarde dat de premies moeten drukken op de belastingplichtige brengt onder meer met zich dat deze ten laste moeten komen van het netto-inkomen. Tegelijkertijd ontmoet het geen bezwaar als een belastingplichtige zijn werkgever toestaat premies in te houden op zijn nettosalaris om deze af te dragen aan de door de belastingplichtige aangewezen aanbieder. De uitkeringen uit een nettolijfrente zijn immers niet belast in box 1. Het staat een werkgever ook vrij een vergoeding te geven in verband met de nettolijfrente, mits hij in dezelfde mate een vergoeding geeft aan zijn overige werknemers die voor het overige in dezelfde omstandigheden verkeren. De vergoeding behoort dan wel tot het in box 1 in aanmerking te nemen loon.

Als aanbieders van een nettolijfrente kunnen optreden een verzekeraar als bedoeld in artikel 3.126, eerste lid, onderdelen a, onder 1°, b, c en d, van de Wet IB 2001 en een bank of beheerder van een beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 3.126a, tweede lid, van de Wet IB 2001. Ten aanzien van deze aanbieders van nettolijfrenten is een bepaling opgenomen die beoogt te voorkomen dat het vermogen waaruit in box 1 onbelaste termijnen van nettolijfrenten worden gedaan, kan worden vermengd met vermogen ter zake waarvan in box 1 aftrekbare lijfrente- of pensioenpremieën zijn ingelegd.

De maximaal toegestane premie-inleg is gerelateerd aan het gezamenlijke bedrag in het voorafgaande kalenderjaar van de inkomensbestanddelen, bedoeld in artikel 3.127, derde lid, van de Wet IB 2001, voor zover dit bedrag in het jaar van premie-inleg het in artikel 3.127, derde lid, van de Wet IB 2001 eerstvermelde bedrag – de «aftoppingsgrens» van € 100.000 (2015) – overtreft. Het in te leggen premiepercentage wordt bij of krachtens algemene maatregel van bestuur bepaald waarbij voor de uitgangspunten aansluiting is gezocht bij artikel 18a, derde lid, van de Wet LB 1964 en waarbij na een tijdsevenredige opbouw van 40 jaar op de pensioenrichtleeftijd, bedoeld in artikel 18a, zesde lid, van de Wet LB 1964, een uitkering kan worden bereikt van niet meer dan 75% van de gemiddelde grondslag waarover de premie ingevolge het eerste lid ten hoogste wordt berekend (kort gezegd: het gemiddelde inkomen voor zover dat de aftoppingsgrens overstijgt).

De fiscale facilitering van de nettolijfrente is bedoeld om opbouw van een oudedagsvoorziening boven de aftoppingsgrens (€ 100.000 (2015)) mogelijk te maken. De fiscale faciliteit is daarom uitdrukkelijk bedoeld om te voorzien in inkomen voor de oude dag. Ingeval het doel van de oudedagsvoorziening wordt aangetast door een van de omstandigheden,

bedoeld in artikel 5.16c, eerste lid, van de Wet IB 2001, vervalt de vrijstelling van box 3 voor de volledige aanspraak. De aan die omstandigheid voorafgaande jaren kunnen in dat geval ook niet meer in aanmerking worden genomen voor de toepassing van de reserveringsruimte. Vanwege het verlies van de fiscale faciliteit van de box 3-vrijstelling en vanwege de kosten die verbonden zullen zijn aan het voortijdig opnemen van de nettolijfrente, acht het kabinet het minder waarschijnlijk dat de nettolijfrente wordt aangewend voor andere doeleinden dan een oudedagsvoorziening. Niettemin zal het kabinet dit monitoren en zo nodig aanvullende maatregelen treffen.

Met artikel 5.16c, vierde lid, van de Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat ingeval de belastingplichtige ophoudt binnenlands belastingplichtige te zijn, het vrijvallen van een aanspraak op een nettolijfrente niet als afkoop en dus niet als onregelmatige handeling wordt aangemerkt. Dit voorkomt dat de belastingplichtige met dubbele belasting geconfronteerd kan worden, die zou plaatsvinden als het andere land de uitkeringen in de heffing zou betrekken, terwijl ter zake van de premies voor de nettolijfrente geen aftrek heeft plaatsgevonden.

Artikel I, onderdelen A, onder 7, B, onder 1 en 10, en C (artikel I, onderdeel D, artikel III, onderdelen A en K, en artikel V van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikel 10.1 van de Wet inkomstenbelasting 2001 en artikelen 10 en 39g van de Wet op de loonbelasting 1964)

Met de onderhavige wijzigingen, in samenhang met de in artikel II opgenomen wijziging van het Belastingplan 2014, worden enkele wijzigingen van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen overgeheveld uit het Belastingplan 2014.

Artikel I, onderdeel D, onder 1, en artikel I, onderdeel E, onder 1 (artikel VII, onderdelen 00A en 0A, en artikel VIII, onderdelen 00A en 0A, van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikelen 2 en 45a van de Pensioenwet en artikelen 2 en 56a van de Wet verplichte beroepspensioenregeling)

In artikel 2 van de Pensioenwet en artikel 2 van de Wvb wordt geregeld dat een nettolijfrente als bedoeld in artikel 5.16, tweede lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001 geen pensioen is in de zin van deze wetten. In een nieuw artikel 45a van de Pensioenwet en artikel 56a van de Wvb wordt bepaald dat een pensioenfonds in het jaarverslag informatie moet opnemen over de uitvoeringskosten over het afgelopen verslagjaar. Bij die uitvoeringskosten moet onderscheiden worden: administratieve uitvoeringskosten, de kosten van vermogensbeheer en transactiekosten. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over de kosten. Hierin wordt meer specifiek geregeld welke kosten de pensioenfondsen in hun jaarverslag moeten opnemen en hoe deze moeten worden gepresenteerd. Bij de uitwerking wordt aangesloten bij de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie.⁹

⁹ Aanbevelingen Uitvoeringskosten, Pensioenfederatie, november 2011 en Nadere uitwerking kosten vermogensbeheer, Pensioenfederatie, maart 2012.

Artikel I, onderdeel D, onder 2, en artikel I, onderdeel E, onder 2 (artikel VII, onderdelen Aa en Ab, en artikel VIII, onderdeel Ba, van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikelen 115a en 115c van de Pensioenwet en artikel 110e van de Wet verplichte beroepspensioenregeling)

In artikel 115a, derde lid, van de Pensioenwet en artikel 110e, derde lid, van de Wvb wordt geregeld dat het verantwoordingsorgaan advies gevraagd wordt over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten. In artikel 115c, negende lid, van de Pensioenwet wordt geregeld dat het goedkeuringsrecht van het belanghebbendenorgaan bij de premie, ook betrekking heeft op de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Artikel I, onderdeel D, onder 3, en artikel I, onderdeel E, onder 3 (artikel VII, onderdelen Ba en Bb, en artikel VIII, onderdelen Ca en Cb, van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikelen 130a en 145 van de Pensioenwet en artikelen 125a en 140 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling)

In een nieuw artikel 130a van de Pensioenwet en artikel 125a van de Wvb wordt geregeld dat een pensioenfonds in zijn jaarrekening en jaarverslag de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten moet vermelden. Dit komt naast de al bestaande verplichting die is opgenomen in artikel 130 van de Pensioenwet en artikel 125 van de Wvb om de hoogte van de totale kostendeckende premie, de hoogte van de totale gedempte premie en de hoogte van de totale feitelijke premie in jaarrekening en jaarverslag te vermelden.

In artikel 145, eerste lid, van de Pensioenwet en artikel 140, eerste lid, van de Wvb wordt geregeld dat in de actuariële en bedrijfstechnische nota de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten wordt opgenomen.

Artikel I, onderdeel D, onder 4, en artikel I, onderdeel E, onder 4 (artikel VII, onderdeel C, en artikel VIII, onderdeel D, van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikel 176 van de Pensioenwet en artikel 171 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling)

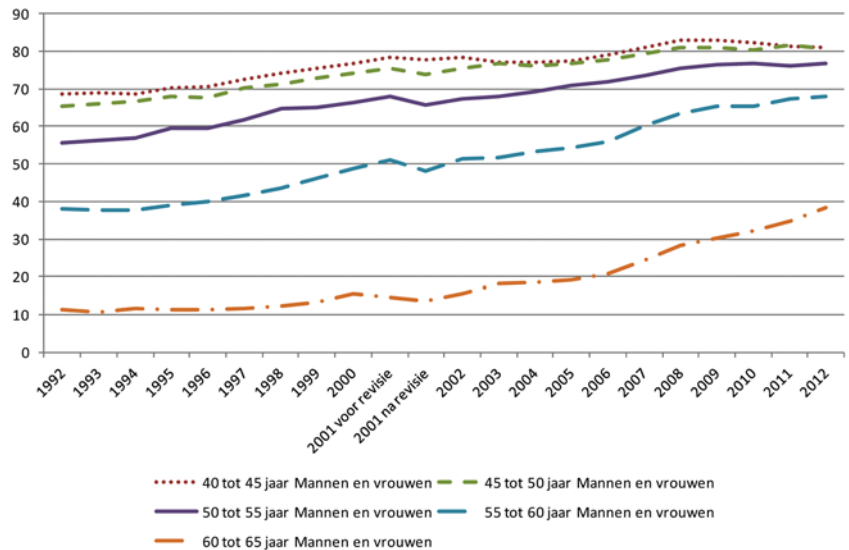
Aan artikel 176 van de Pensioenwet en artikel 171 van de Wvb, waarin de beboetbare bepalingen zijn opgenomen, wordt het artikel waarin de verplichting is opgenomen voor pensioenfondsen om de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten in jaarrekening en jaarverslag te vermelden toegevoegd.

Artikel I, onderdeel F (artikel IXA van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen) (artikelen 47 en 122I van de Wet financiering sociale verzekeringen)

Met dit artikel wordt de leeftijdsgrens van de premiekorting voor het in dienst nemen van oudere werknemers die voorafgaand aan de dienstbetrekking een sociale verzekeringsuitkering of bijstand hadden, verhoogd van 50 jaar naar 56 jaar. Dat past bij de gestegen arbeidsparticipatie onder de leeftijdscategorie van 50 tot 56 jaar. In onderstaande figuur is zichtbaar dat de arbeidsparticipatie van de groep 50 tot 55 jarigen dicht genaderd is naar de participatie van de leeftijdsgroepen daaronder. Hoewel voor de

groepen 55–60 en 60–65 jaar dezelfde stijgende trend zichtbaar is, blijven deze groepen nog wel beduidend achter.

Figuur 1 Netto arbeidsparticipatie (in %)

Bron: CBS Statline

De netto arbeidsparticipatie van ouderen bedroeg in 2012:

- 40–45 jaar: 80,9%
- 45–50 jaar: 80,7%
- 50–55 jaar: 76,7%
- 55–60 jaar: 67,8%
- 60–65 jaar; 38,4%

Tevens zien we dat voor de groep 50–54-jarigen de werkhervatting binnen 1 jaar na instroom in de WW boven de 50% ligt, waar deze voor de groepen 55–59 en 60–65 beduidend lager ligt op 38% en 25% respectievelijk (bron: CBS Statline).

Uit de cijfers van de arbeidsparticipatie blijkt dat vanaf de leeftijd van 55 jaar er een duidelijke daling optreedt. Om die reden is er voor gekozen om de beschikbare middelen meer gericht in te zetten op deze doelgroep. Het budget voor mobiliteit wordt hiermee zoveel mogelijk gericht op groepen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt. Voor werkgevers is het financieel aantrekkelijk om ouderen uit deze leeftijdsgroep in dienst te nemen.

Artikel I, onderdeel G (artikel X van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen)

In artikel I, onderdeel G, wordt de inwerkingtreding van de Wet verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen aangepast naar de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.

Artikel II (artikelen XXXIII en XXXVII van het Belastingplan 2014)

Ingevolge artikel II vervallen de artikelen XXXIII en XXXVII, eerste lid, onderdeel m, van het Belastingplan 2014. Deze wijziging hangt enerzijds samen met de hiervoor reeds genoemde overheveling van enkele wijzigingen uit het Belastingplan 2014 en anderzijds met de omstandigheid dat artikel 10.1 van de Wet IB 2001 ingevolge het Belastingplan 2014 per 1 januari 2014 niet is toegepast.

Artikel III

Artikel III regelt de inwerkingtreding van deze wet.

De Staatssecretaris van Financiën ondertekent deze memorie van toelichting mede namens de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De Staatssecretaris van Financiën,
F.H.H. Weekers